

Malmöns andra kollektivhus på god väg

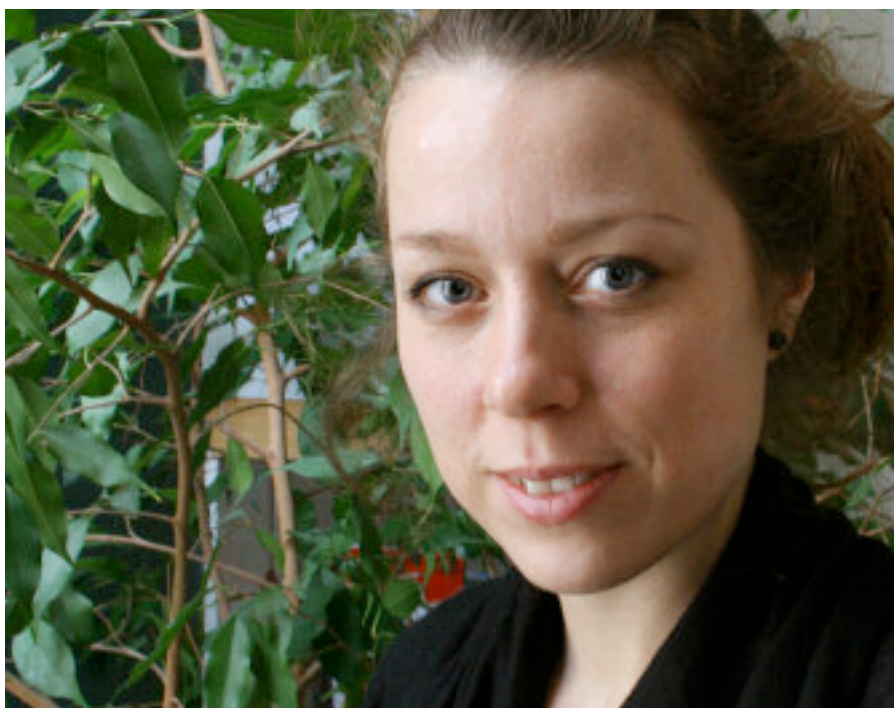
– Nå, blir det något nytt kollektivhus i Malmö?

– Javisst! svarar Sara Hallström utan att tveka när jag intervjuar henne: Men när jag går vidare i frågorna är svaret kanske inte lika givet. Att intresset är starkt kan hon med glädje bekräfta:

– I dag har vi över 100 namn på utskickslistan och drygt 50 av dem har betalat medlemsavgift.

Sara är en av initiativtagarna till projektet. Idén till ett kollektivhus föddes vid ett middagsbord förra vintern. Några vänner med egna barn började prata om hur trevligt det vore att leva kollektivt i Malmö, med andra som också hade barn. De började drömma om ett flervåningshus med olika slags lägenheter, för ensamstående och för familjer, ett hus med många gemensamma utrymmen för dem som vill leva kollektivt, och självklart för människor i alla åldrar. Ett hus där det är lättare att leva upp till ekologiska krav, mitt i stan. Men fördens skull inte ett dyrt boende – även folk med låga inkomster ska kunna söka sig en bostad där.

Och vem skulle kunna bygga ett sådant hus? Malmöns kommunala bostadsbolag MKB har inte precis visat framfötterna. Gruppen bakom Landgången – Malmöns nya kollektivhus för andra halvan av livet – fick till sist ingå ett samarbete med ett norskt företag för att realisera sina drömmar. I dag verkar det dock finnas en öppning. Intervjuad i höstas av lokaltidningen *Efter Arbetet* sade sig MKBs Susanne Rickardsson vara jättepositiv: »Man får inte vara rädd att öppna upp för nya former av boende. Vi är jättenyfikna på mer gemensamma lösningar.« Hon planerade att besöka några av Lunds kollektivhus för att bättre förstå vad det handlar om.

Sara Hallström, drivande kraft i föreningen för kollektivhus i Malmö.

Sara tror också på ett gott samarbete med MKB: »MKB är på väg att exploatera ett område i centrala stan, och vill åstadkomma en social blandning. Vi har börjat förhandla om att göra ett kollektivhus med cirka 40 lägenheter i det området.« Men, och hon stryker under det, »våra kollektivhusplaner får inte bero helt på MKB, vi undersöker också möjligheter till samarbete med andra bostads-/byggbolag.«

Krockar med kommunens direktiv

Det finns nämligen en hake: Varken bostadsförmedlingen i Malmö eller MKB kan garantera att just den grupp som nu utvecklar projektet kommer att få stå först i kön till kollektivhuset. Malmö skapade i höstas en gemensam bostadskö för Malmöregionen, Boplats Syd, som sköts av ett privat företag. Susanne Rickardsson menar

att MKB inte kan gå förbi den kön: »Vi är ett kommunägt bolag och har tydliga direktiv som gör att vi inte kan gå förbi den.« Hur den nöten ska lösas finns det inget svar på i dag.

Risk att fastna i kösystem

Detta är en »Catch 22« – ett reellt dilemma. MKB och andra företag i Skåne startar inte kollektivhusbyggen själva, men är beredda att svara när en grupp medborgare kommer med ett förtroendeingivande förslag. Nu när just den situationen uppstått kan hela ärendet fastna i ett kösystem som inte tillåter ett sådant samarbete.

Hur stort är egentligen MKBs intresse? I oktober intervjuade Sydvenskan Susanne Rickardsson om det nya bostadsområdet, som ska kallas Trevnaden. MKB vill nämligen att det ska bli ett kvarter med stadska-

raktär för folk som gillar gemenskap. Susanne berättade om MKBs förhoppning att kunna ge plats för många gemensamma ytor, som stora tvättstugor och kanske en cykelverkstad som hyresgästerna kan sammas om. Hon tycker sig ha uppfattat att det är en trend att folk vill ha ett mer gemensamt boende. »Men det blir vanliga lägenheter.«

Morgan Svensson sitter både i kommunfullmäktige och i MKBs styrelse. »Det stämmer«, säger han, »att MKB ska lämna sina lediga lägenheter till Boplats Syd, med tillträde efter kötid«. Men MKB har också instruktioner från kommunen att främja det slags bebyggelse vi talar om. Morgan är optimistisk: internt är man helt med på noterna, och vad som krävs är en del arbete för att skapa en för alla acceptabel lösning. Morgan är dessutom medlem i föreningen som driver kollektivhusprojektet. »Vi tänker oss att blockhyra huset och bilda kooperativ hyresrätt, det kan också underlätta för MKB att finna lösningen.«

Hållbart boende

Sara är klar över att allt tal om miljöfrågor har gjort att hållbart boende börjat bli ett samtalsämne inom bostadsföretagen. Kollektivboendet är den bästa tillämpningen i dag, både socialt, ekologiskt och ekono-

Möte med Föreningen för kollektivhus i Malmö.

miskt. Det öppnar för samtal. Men varje projekt i den riktningen är ett riskprojekt, och skeptikerna både inom företagen och i politiken har hittills vunnit matchen.

Därför, menar Sara, behöver vi utveckla mallar, riktlinjer för hur ett sådant projekt kan sättas på fötter och göras hållbart. Varje grupp behöver kunna anlita en solid kunskapsbank baserad på realistiska erfarenheter. Både gruppen och bostadsföretaget behöver kunna förhandla med hjälp av en strukturerad processbeskrivning som

visar dem vad som krävs av respektive part.

Kollektivhus NU-boken *Gemenskap och samarbete* är ett första steg. Nu gäller det att gå vidare.

BERTIL EGERÖ

På föreningens hemsida kan du läsa mer om projektet:
<http://kollektivhus.wordpress.com>

Stort intresse för internationell konferens om kollektivt boende

Deltagare från över 20 länder har anmält sig till den internationella konferensen om kollektiva boendeformer på KTH 5–9 maj.

– Det glädjer oss att intresset för alternativa boendeformer är så stort, säger Dick Urban Vestbro, ordförande i Kollektivhus NU och en av initiativtagarna. Medarrangör är KTH. Just nu har vi 150 personer på listan över deltagare.

Än finns det plats för fler. Man kan både lyssna på föredrag och diskutera i arbetsgrupper, till exempel om kollektivhus och jämlikhet, barn och unga i kollektivhus, social miljö och hälsa – med flera frågor.

Konferensen vill uppmärksamma bo-

gemenskapens möjligheter, sprida kunskap, medverka till erfarenhetsutbyte och ge inspiration. Man kommer att få en god överblick över vad som händer i olika länder och förhoppningsvis kommer konferensen att öppna för fastare former för internationellt samarbete.

De som deltar är forskare, bostadsföre-

tag, politiker, aktivister och boende.

Tio framstående forskare och föreläsare för boendegemenskap i olika länder kommer att hålla föredrag, bland andra Charles Durrett arkitekt med eget företag tillsammans med Kathryn McCamant. Paret lanserade på 80-talet begreppet *cohousing* efter att ha studerat skandinaviska kollektivhus. Tillsammans har de ritat mer än 50 kollektivhus.

På senare tid har Durrett intresserat sig för bogemenskap för äldre och nyligen gett ut boken *Senior Cohousing*. På konferensen ska han tala om olika modeller för bogemenskap.

läs mer på www.cohousing2010.se/swe
www.kollektivhus.nu

Konferensnumret är: +46 76 25 73 262

Bogemenskapen Landgången, Malmö

Hur vi fyllde Landgången

Som framgått av tidigare rapporter i Bo Tillsammans blev BoAktiv Landgångens gemenskapsboende/kollektivhus i Malmö klart för inflyttning under hösten 2008 efter en ovanligt mödosam 10-årig tillkomsthistoria. Vi har nu blivit ombedda att berätta för kamraterna i Kollektivhus NU hur det går för oss och det gör vi mer än gärna.

BoAktiv Landgången är Malmös första gemenskapsboende på arbetsgemenskapens grund (förutom ett som fanns under några år på 80-talet), så det har inte funnits så mycket kunskap om denna boendeform i Malmö. Vår upplåtelseform, kooperativ hyresrätt enligt hyresmodellen är också okänd och oprövad. Vi har därför behövt göra en intensiv satsning på marknadsföring ända sedan avtalet om bygget blev

klart under hösten 2007. Det resulterade i att vi hade hyresgäster i 27 av våra 40 lägenheter vid inflyttningen i oktober 2008 och alltså återstod då 13.

Hyresgäster i jämn ström

Sedan dess har vi fått en tillströmning av hyresgäster till ytterligare 14 lägenheter – och därmed skulle väl huset vara fullt och allt klart. Särskilt under hösten 2009 kom de i jämn ström. Ändå har vi i dag fortfarande bara 33 lägenheter bebodda av våra medlemmar. Hur det kommer sig? Jo, under tiden har vi blivit av med inte mindre än sju hyresgäster, en har avlidit och sex har av olika skäl sagt upp sig, främst på grund av att de fått en ändrad privat situation (ny partner, sjukdom etc.). Vi har nyligen också fått två ytterligare uppsägningar till sommaren. (Den matematiskt reflekterande undrar kanske vart den åttonde

lägenheten tog vägen: Det är mer av en solskenshistoria: ett par med var sin 2:a har nu flyttat ihop i en 3:a).

Nå vad betyder detta för våra möjligheter att överleva som ett nybildat gemenskapsboende? Jo, vi har gott hopp, och det av flera skäl. Dels delar vi erfarenheten med andra relativt nybildade kollektivhus att det i början är stor turbulens med uppsägningar och svårigheter att fylla husen. Dels har vi fått till ett fördelaktigt avtal med vår hyresvärd, som innebär att denne tills vidare korttidsuthyr ut fem av lägenheterna till egna hyresgäster, som då inte deltar i det kollektiva livet. Vi har också en god ställning ekonomiskt, som gör att vi kan klara ganska stora hyresförluster. Med en hel del tålamod och fortsatt intensiv marknadsföring känner vi oss hyfsat säkra på att kunna klara oss bra.

Hur ter sig Livet på Landgången?

Vi är nu 40 personer som har fått till en på många sätt välfungerande vardagsgemenskap. Basen är att vi lagar fyra gemensamma middagar i veckan. Att sköta och förvalta huset som kooperativ hyresrätt innebär också en viktig del av arbetsgemenskapen. Vi har gemensamt förmiddagsfika i biblioteket varje dag, filmkvällar i matsalen varje fredag, vi har stickkafé, bokcirkel, musikafnär, föredrag, uppsluppna fester i matsalen, med mycket sång och musik, grillfester i trädgården, bouletturneringar på torget...

Dans på rosor? Nej, knappast, vi har väl börjat bli varse att fast vi har ett gemensamt intresse i att få till en god vardagsgemenskap, så har vi också stora olikheter och går varann på nerverna på olika sätt. Men – på det stora hela, Livet på Landgången är gott och vi har gott hopp om att det skall bli allt bättre. Vi skall just starta en studiecirkel om kollektiv och kooperativt boende som skall kunna ge oss en tydligare gemensam värdegrund. Och kontakten med övriga kollektivhus, i Skåne och i landet i övrigt, är en viktig styrke- och inspirationskälla. Så hör gärna av er och kom gärna och hälsa på, vi har trevliga gästrum!

Och läs gärna mer om oss på vår nya hemsida www.boaktiv.se.

Nils Assarson (avgående) ordförande i BoAktiv Landgången

Landgången, köket.

Nu börjar det hända i Malmö

allmännyttan i konkret diskussion om nytt kollektivhus

Inte handlar det om något slags skånsk konservatism – lilla Lund har fyra kollektivhus. Men Malmö som Sveriges tredje stad har tills helt nyligen inte haft ett enda kollektivhus. Först för ett par år sedan lyckades en mycket envis och tålmodig grupp skapa att nytt hus »för andra halvan av livet«, en bra bit söder om centrala Malmö och i samarbete med ett norskt privat byggbolag.

I dag kan jag rapportera att Malmös allmännyttiga bostadsföretag MKB har inlett konkreta diskussioner med en intressegrupp om ett nytt kollektivhus i stadens centrala delar. Någoting har hänt, men vad?

Jag ser två svar på den frågan. För det första har MKB liksom andra allmännyttiga bostadsföretag börjat utveckla boendeformer för äldre som ska ge dem ett visst mått av trygghet och säkerhet, som de två nyckelorden lyder. Trygghetsboende och omsorgsboende är de ord som uttrycker riktningen. MKB har tagit fasta på de stora variationerna i behov och intressen bland äldre hushåll, och förvaltar nu även seniorbostäder där cirka 550 »kunder« 65 år eller

Anna Wiking, Malmö Kommunala Bostadsbolag säger att de måste följa bostadskön och kan därför inte lova medlemmarna i kollektivhusföreningen lägenheter i ett nytt kollektivhus.

äldre bor. Där finns lokaler som ger möjligheter till gemensamt organiserad verksamhet, och hyresgästerna kan tjäna pengar på gemensam skötsel av gården mm. MKB själv erbjuder olika program som öppnar för de boende att träffas och lära känna varandra.

För det andra har en aktiv och målmedveten grupp Malmöbor bildat en förening för kollektivhus. Se sidan 1 i detta nummer. De har i dag omkring 100 intressenter, varav 70 betalt medlemsavgift i den nya *Föreningen Kollektivhus i Malmö*. I slutet av mars möttes MKB och föreningen för att pröva varandra i konkreta former. Mötet föll väl ut, berättar MKBs Anna Wiking, konceptutvecklare och projektledare. »De var väl förberedda, och kunde presentera sina önskemål på ett genomtänkt sätt. Dessutom vill de ha ett ekologiskt boende, och det passar oss mycket bra.«

Svagt intresse i Landskrona och Helsingborg

I höstas besökte jag med två andra kollektivist, de allmännyttiga företagen Landskronahem och Helsingborgshem, som vardera förvaltar ett kollektivhus. På vår fråga om fler hus fanns i planeringen blev svaret nej. Samma svar fick vi på frågan om företagen kunde tänka sig att ta initiativ för att bredda kunskapen om detta slags boende. I en rapport till styrelsen för Kollektivhus NU summerade vi det litet dystra resultatet:

»Bostadsföretagen är generellt ointresserade av så speciella boendeformer som kollektivhus (både för personalens egen del och som verksamhetsinriktning). De känner inte av någon efterfrågan, och sannolikt har de inte försökt granska om sådant boende kan ge förvaltningsmässiga vinster. Länken till växande 40-talistgrupper och deras efterfrågan finns inte etablerad, Russinets och Landgångens inriktning på att förlänga äldres liv i hälsa och att klara sig själv är inte heller förstudd.«

Jag är övertygad om att nyckeln till ointresset är just detta: de känner inte av någon efterfrågan.

MKB har utsett tomten för det nya kollektivhuset. Det är ett av tre hus om 30–40

lägenheter som ska byggas i innerstaden. Ett andra hus ska få gemenskapslokaler i bottenvåningen, det tredje blir ett vanligt flerfamiljshus.

Måste följa bostadskön

Detaljplaneringen av kollektivhuset kommer att ske i nära samråd med föreningen. Men ännu kan MKB inte utlova att dess medlemmar får bostad där. »Vi måste följa bostadskön, och erbjuda nya bostäder till dem som står först«, berättar Anna Wiking. MKB och andra bostadsproducenter hämtar sina kunder genom intresseanmälningar till en ny gemensam organisation kallad Boplats Syd. Där finns ingen speciell kö för kollektivintresserade. Hur problemet ska lösas är ännu oklart.

»Om intresseföreningen väljer att bilda en ekonomisk förening som blockhyr huset finns det inga problem«, säger Anna Wiking. Men annars behöver de begära specialtillstånd från Malmö kommun, och den processen är inte inledd. Inte heller har MKB accepterat föreningens önskan om mindre lägenheter för att balansera de kostnader som gemensamma utrymmen för med sig. »Det är plan- och bygglagen som gäller, vi måste följa dess normer«, är svaret jag får från Anna Wiking. Hon tror på trerumslägenheter på 50–80 kvm. Jag berättar om kollektivhuset Landgången i södra Malmö, som tvingades acceptera treor och nu har funnit att den stora efterfrågan gäller mindre lägenheter.

Samlar erfarenheter

»Vi ska nu börja samla på konkreta erfarenheter i regionen«, svarar Anna. Hon har haft kontakt med Lunds LKF och även besökt Russinet i Lund. Vår fina bok *Gemenskap och samarbete* har MKB fått via SABO, och den uppskattas.

Går detta samarbete bra är MKB öppen för att gå vidare på den inslagna vägen, gärna med ett kollektivhus för andra halvan av livet. »Det vore roligt om vi kan vara stolta över resultatet«, avslutar Anna Wiking.

BERTIL EGERÖ
SLOTTET. LUND

positiv till samarbete med Kollektivhus NU

I början av året träffade Kollektivhus NU Mona Lindén på Bostadsförmedlingen i Stockholm.

Stockholms stad har beslutat att föra samman Stockholms tre kommunala bostadsbolags internköer till en enda *gemensam intern byteskö* som ska skötas av Bostadsförmedlingen. Som en följd av detta riskerade kollektivhusen att förlora sina lokala avtal om förmedling av bostäder (se artikel i nr 12 av *Bo Tillsammans*).

Det finns alltså en **intern byteskö** som enbart avser dem som bor i allmännyttans lägenheter i Stockholms stad. Men Stockholms Stads Bostadsförmedling administrerar också en mycket vidare **bostadskö** – dit både kommunala och privata fastighetsägare i Stockholm län lämnar lägenheter. När en lägenhet i ett av de kommunala bostadsbolagen blir ledig annonseras den i **byteskön**. Den lägenhet som närmast blir ledig i bytesprocessen lämnas till **bostadskön**.

Alla i samma kö, förmedling efter tid

Bostadsförmedlingens affärsidé är att alla sökande ska stå i samma **bostadskö** och att lägenheter förmedlas efter kötid. Fastighetsägarna kan ställa krav på de sökande men kraven får inte vara diskriminerande. Ett undantag är ungdomslägenheter mindre än 30 kvm för ungdomar 18–25 år – och seniorlägenheter för den som fyllt 65 år.

Kollektivhusen kan ställa egna krav på inflyttande hyresgäster men de ska vara tydligt formulerade, till exempel att man ska vara med i en kollektivhusförening eller att man måste delta i visst arbete. Eventuella krav som fastighetsägaren kan ha på inkomst, kreditvärdighet och tidigare boendereferenser ska också framgå. Det är viktigt att kollektivhusföreningen informerar vid visningen så att en sökande också kan se på gemensamma lokaler.

Om det aktuella kollektivhuset vill säga nej till en sökande ska det ske med tydlig motivering och med hänvisning till annonserade krav på hyresgästen. Det går inte att avslå med motiveringen att det fanns andra på visningen som man tyckte var mer seriösa i sin avsikt att delta i kollektivhusets gemensamma uppgifter. Man måste alltså

En särskild sökruta på Bostadsförmedlingens hemsida där man kan ange att man vill till kollektivhus är möjlig. En egen kö för kollektivhusen kräver dock ett politiskt beslut.

motivera varför just denna sökande inte kan godkännas. Därför vill Bostadsförmedlingen helst bara föreslå den hyresgästen som har svarat ja och som har längst kötid.

Det finns föreningar som har önskat att bostadsförmedlingen översänder tre förslag på en och samma gång. Det var Mona Lindéns uppfattning att bedömningen kan uppfattas som godtycklig när tre sökande jämförs med varandra och inte bedöms utifrån kraven som ställt i annonsen. När det gäller kraven bör fastighetsägarens synpunkter också beaktas.

Bostadsförmedlingen kallar normalt 30–40 personer till lägenhetsvisning eftersom man vet att många ställer sig i kön för säkerhets skull utan att vilja ha en lägenhet just nu. Den som lämnar en lägenhet är skyldig att ställa upp med lägenhetsvisning och ställa i ordning lägenheten.

Länk i annonsen

Mona Lindén påpekade att ju mer information som finns om en ledig lägenhet desto bättre. På Bostadsförmedlingens hemsida finns länkar till bostadsföretagens aktuella projekt. Där kan man lägga in information när det finns lediga lägenheter i kollektivhus, och även en länk till Kollektivhus NU:s hemsida. Man kan också lägga in länken till det enskilda kollektivhusets hemsida med dess regler för medlemskap. För att det ska fungera är det viktigt att hemsidorna är uppdaterade.

Det finns alltid en viss risk för att bostadssökande säger sig vara intresserade av ett kollektivhus mer på grund av husets läge än av intresse för att delta i gemen-

samma aktiviteter. Så är det för flera av de kollektivhus som byggdes i Stockholm i mitten av 1980-talet, men det kan förhoppningsvis bli ett mindre problem för nya kollektivhus eftersom de sannolikt kommer att ligga mindre centralt.

Särskild sökruta för kollektivhus?

När man registrerar intresse på Bostadsförmedlingens hemsida kan man markera önskemål i särskilda sökrutor för kommun, centralt/perifert läge, nybyggnad/äldre hus, lägenhetsstorlek, typ av kök, balkong mm. Däremot finns ännu ingen ruta för bogemenskap/kollektivhus. För att Bostadsförmedlingen ska anse det vara värt besväret att sätta dit en sökruta måste det finnas ett tillräckligt stort intresse. För att lägga in en sökruta krävs inget politiskt beslut. Det krävs det däremot för att upprätta en särskild kö för kollektivhus.

Bostadsförmedlingen planerar att infra en »bevakningstjänst« som innebär att den sökande får information i nlighet med de sökrutor man markerat. Alla som till exempel markerat rutan ungdomslägenhet skulle då få information när en sådan lägenhet blir ledig. Samma sak skulle kunna gälla för sökande till kollektivhusboende. När en lägenhet annonseras i kollektivhus kan man se på mängden svarande hur stort intresset är för bogemenskap/kollektivhus.

Kollektivhusfråga i BF:s marknadsundersökningar

Bostadsförmedlingen gör årligen marknadsundersökningar – nästa undersökning sker troligen i höst. Utan att lova att våra önskemål skulle kunna beaktas föreslog Mona Lindén att Kollektivhus NU skulle sända in förslag på frågor till marknadsanalytiker Linda Lövgren redan nu i vår. Det skulle också vara möjligt för oss att ställa frågor till Bostadsförmedlingens databas om intresse för kollektivhus.

GUNNEL TORSTENSSON

Kollektivhuset Fristad byggdes 1983 och har 135 lägenheter. Det ligger mitt i ett lummigt villaområde. Kollektivhusföreningen själv beskriver sitt hus som »kollektivhus light« – många boende deltar inte särskilt mycket i det gemensamma. Alla boende har tillträde till servicehusets välutrustade restaurang efter stängning kl 15 på eftermiddagarna, men det är bara en minoritet som deltar i matlag. Men det finns många andra aktiviteter i huset: pingis, jympa, bastu, massage, matlag, bokcirkel, loppmarknad, vävning, konstnärligt skapande, snickeri m.m. Dessutom städar de boende själva trappor och korridorer, och får ersättning genom avdrag på hyran.

Vill du veta mera? Se

<http://fristadkollektivhus.se/fristad.html>

Lyckat årsmöte i Fristad

Den 20 mars var det dags för Kollektivhus NU:s årsmöte i kollektivhuset Fristad i Spånga i nordvästra Stockholm.

Årsmötet hölls i Fristads stora fina samlingslokal med vacker utsikt. Birgitta Lindvall från Fristads kollektivhusförening hälsade välkommen. Sammanlagt deltog 40 personer från 22 medlemsföreningar, samt fyra stödmedlemmar. Hans Pålemar Nilsson valdes till ordförande.

Verksamhetsberättelsen visade på stora framsteg under året. Frågan om bogemenskap har fått ökad uppmärksamhet i media, och föreningen arrangerar världens första internationella konferens om alternativa boendeformer i Stockholm 5-9 maj 2010. Styrelsen rapporterade också om att bostadsförmedlingen i Stockholm ställt sig positiva till samarbete med föreningen.

Större delen av styrelsen valdes om med Dick Urban Vestbro som ordförande och John Fletcher som kassör. Nya är Karin Yttergren Sahli från kollektivhuset Vildsvinet i Örebro och Eva Norrby från bogemenskapen Sjöfarten i Stockholm. Christina Haggren från Tersen i Falun blev ny revisorssuppleant.

Två motioner hade lämnats in till årsmötet. Kerstin Kärnekulls handlade om »Stöd till grupper som driver projekt kring boendegemenskap«, med hänvisning till den nya gruppen »Undersammatåk« i Göteborg. Årsmötet beslöt att stödja motionen genom att erbjuda medlemskap och stöd till nya föreningar och grupper som driver projekt för bogemenskap. Den andra motionen, av Gunlaug Östbye, hade

KARIN YTTERGREN SAHLI

EVA NORRBY

rubriken »Om styrelsens och medlemmars rätt att uttala sig i ärenden och frågor utan att ha kontaktat berörda parter«. Motionen ansågs besvarad då styrelsen föreslog att föreningen inte skall yttra sig i en konflikt utan att ta kontakt med berörda parter, och att yttranden i föreningens namn ska vara väl förankrade.

Verksamhetsplanen

De viktigaste punkterna i verksamhetsplanen är den internationella konferensen som väntas ge en god plattform för arbetet med utvecklingen av nya boenden, liksom att nå politiker och en bredare allmänhet. Tack vare bidrag från forskningsrådet Formas och flera bostadsföretag väntas konferensen – som genomförs i samarbete med KTH – gå ihop ekonomiskt.

Verksamhetsplanen har en budget som landar på 100 000 kr. För att klara detta ska arbetet intensifieras med att värva stödmedlemmar och sponsorer. En viktig fråga i planen är utvecklingsarbete. Det ska ske inom fyra områden:

- ✓ Social miljö och hälsa
- ✓ Hållbar utveckling
- ✓ Regelverk
- ✓ Fastighetsekonomi

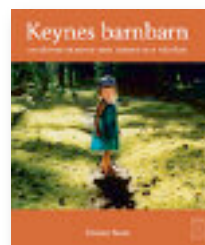
Verksamhetsplanen finns att läsa på föreningens hemsida <http://www.kollektivhus.nu/>

Ingrid Eckerman föreslog att föreningen ska göra ett nytt försök att få igång Ningsidan <http://kollektivhusnu.ning.com> där man kan diskutera boendefrågor och bilda grupper för nya kollektivhus.

Vidare efterlystes en mer pedagogisk och modern hemsida. Marja Joss erbjöd sig att hitta en person som kan arbeta med en sådan. Kassör John Fletcher återkommer med ett färdig budgetförslag till medlemmarna senast 15 april, med möjlighet för medlemmarna att svara senast 1 maj.

Föredrag, studiebesök, festmiddag

Direkt efter årsmötet talade docent Christer Sanne om »En bättre framtid med arbete, boende och välfärd« och presenterade tankar ur sin bok **Keynes barnbarn** (Formas 2007), en bok som väckt stor uppmärksamhet och där många av konsumtionssamhällets föreställningar ifrågasätts. Boendefrågorna fick en framträdande plats i föredraget som väckte debatt.

Sedan blev det en rundvandring i kollektivhuset Fristad med visning av verkstäder, hobbylokaler, cafeteria, restaurangen och enskilda lägenheter.

Under den följande festmiddagen höll ordföranden ett tal som förde deltagarna från renässansutopismens samhällskritik till kampen för fler kollektivhus i Sverige. Se sidan 7.

DICK URBAN VESTRBRO

Vi är renässansmänniskor!

Vi i Kollektivhus NU är renässansmänniskor. Vi vill bryta med konventionerna och utveckla ett samhälle med fria individer, personer med kritiskt sinne, frigjorda från auktoriteter.

Utopisamhällen

En av de mest kända renässansmänniskorna var *Thomas More*. Han verkade i London omkring år 1500. Han skrev bland annat boken *Utopia – om en välordnad stat*. Utopi betyder landet ingenstades, ett försök av More att förklara sin kritik av det dåvarande auktoritära England genom att låtsas att han skrev om ett helt annat land. Trots detta blev han halshuggen på grund av sina idéer. I Utopia var privategendomen upphävd och arbetet frivilligt. Jämställdhet rådde mellan män och kvinnor. Däremot skulle man inte upphäva ojämlikheten mellan livegna och herrar.

I *Utopia* fanns städer som var symmetriskt uppbyggda, med trevåningshus som hade riktiga glasfönster, platta tak (funktionalismen 400 år i förväg!) – och behagliga utsmyckningar. Gifta par ingick i storfamiljer om 14 personer. Städerna hade 6 000 invånare, varken mer eller mindre. All matlagning skulle skötas kollektivt. Måltiderna skulle intas i stora hallar. Varje hall skulle betjäna 30 familjer (lagom storlek på ett kollektivhus!).

Renässansutopisternas idéer förverkligades i viss mån av kristna sekter som höll sig för sig själva. Men man fick inte sprida idéerna i samhället. Folk ville ju inte bli halshuggna eller kastade i fängelse. Men idéerna levde kvar och bubblade upp då och då – under 1820-talet då de utopiska socialisterna Robert Owen och Charles Fourier skrev om sina kollektiva idealsamhällen. Men bara ett experiment förverkligades i Europa. I början av 1900-talet bubblade drömmen upp igen. Det skedde i form av centralkökshus. Sådana byggdes i Köpenhamn, Stockholm, Hamburg, Berlin, Prag, London, Zürich och Wien.

Funktionalismens flaggskepp

På 1930-talet kom funktionalismen med tankar om det rationella samhället och den förnuftsstyrda människan. Kollektivhuset passade perfekt in i detta tänkande. Funktionalisterna såg bostaden som en maskin

Utopia, ett framtidssamhälle.

att bo i, och vad var mer likt fabrikenas löpande band än hus med centralkök och mathissar? Den danske arkitekten Hans Erling Langkilde beskrev kollektivhuset som *funktionalismens flaggskepp*. De svenska funktionalisterna förutspådde 1930 att åtminstone en tredjedel av bostäderna i framtiden skulle vara kollektivhus. Men de misstog sig på styrkan hos det patriarkala samhället. Männerna inom arbetarrörelsen ville ta ut den höjda levnadsstandarden genom att skaffa sig hemmafruar. De var emot kollektivhus. Därför blev det i Sverige bara ett drygt dussin hus med matservice mellan 1936 och 1961, alla i privat regi.

På 1960-talet gick kvinnorna ut i stor skala i arbetslivet. De ville kombinera familj och arbete. Alla kvinnoförbund utom högerns krävde kollektivhus. Studenter och andra ungdomar flyttade ihop i boendekollektiv. Men HSB, Riksbyggen, de allmännyttiga företagen och hyresgäströrelsen sa nej till kollektivhus. Det var nästan bara byggmästare Olle Engqvist som byggde kollektivhus. Hässelby familjehotell var det största och det sista av hans kollektivhus.

Inte förrän i slutet av 1970-talet bröts motståndet. Då kom en ny generation manliga kommunalpolitiker som tyckte det var OK att deras hustrur förvärsarbetade. En av dem var det socialdemokratiska borgarrådet Mats Hult. Han drog igång ett program för utveckling av nya kollektivhus i Stockholm, uppbackad av en rörelse för alternativa boendeformer, det som snart

skulle bli Kollektivhus NU. En viktig aktör i denna rörelse var gruppen Bo i Gemenskap, BiG. De skrev en bok som användes av många kommunala bostadsföretag för att få till stånd kollektivhus.

Kollektivhus NU bildas

Kollektivhus NU bildades 1981. Då fanns bara två kollektivhus av den nya modellen, nämligen Stacken i Göteborg och Stolplyckan i Linköping.

Hösten samma år uppvaktade styrelsen Stockholms bostadsförmedling, som införde en särskild kö för kollektivhus. År 1982 fanns det 1700 sökande. Kollektivhus NU inbjöds att göra en utställning i bostadsförmedlingens lokaler. Föreningen försökte också påverka bostadsstyrelsen, bostadsdepartementet och kommunala byggnadsnämnder för att få fram kollektivhus. Trots att bokslutet första året slutade på bara 3493 kr och 55 öre skaffade sig Kollektivhus NU en lokal på Götgatan för 1200 kr per år.

1985 stod ett flertal kollektivhus färdiga och det var dags för Kollektivhus NU att ändra karaktär. Förklaringen finns i årsmötesprotokollet: *»hela idén med kollektivhus står och faller med hur dessa existerande hus kommer att fungera. Det finns tyvärr belackare som vara väntar på att kollektivhusen skall visa sig fungera dåligt«*. Därför omvandlades föreningen till att bli ett kontaktoorgan mellan befintliga hus, och att *»sprida positiva erfarenheter och försöka förhindra att misstag upprepas«*. Tydligt gick det litet trögt, för året därpå var ett möte inkallat i kollektivhuset Trekanten för *»återuppväckande av Kollektivhus NU«*.

På 90-talet stagnerade kollektivhusbyggandet och Kollektivhus NU. Men år 2005 återuppväckte vi föreningen. Sen dess har vi gått framåt och har lyckats få fart på debatten och på byggandet.

Låt oss inspireras av det uppfinningsrika tänkandet från renässansen och av det »medryckande vanvett« som präglade 1800-talets utopister!

Låt oss återuppväcka de goda idéerna om boendegemenskap, jämställdhet och samarbete mellan grannar som funnits under historiens olika skeden!

Låt Kollektivhus NU fortsätta att vara ett levande nätverk präglat av mångfald, tolerans och gott samarbete!

DICK URBAN VESTBRO

Dick Urban Vestbro utanför universitetet i Barcelona där konferensen hölls. Den stora parollen vid entrén kungör att temat är anti-tillväxt.

Bogemenskap för att rädda miljön

Strax före påsk hölls en konferens i Barcelona dit jag inbjudits att tala om miljöfrågor och kollektivt boende. Temat för konferensen var **Degrowth, något som jag väljer att översätta med **anti-tillväxt**.**

Anti-tillväxtrörelsen tycks vara ganska stark i Frankrike, Italien och Katalonien. Dagens finanskris har lett till att rörelsen växer även i USA och Storbritannien. Att årets konferens hölls med officiellt stöd från Universidad de Barcelona är ett tecken på rörelsens framgång. Vilket svenskt universitet skulle våga ställa sig bakom en konferens som öppet tar ställning mot tillväxt- och konsumtionssamhället? En svensk finns med i anti-tillväxtnätverkets rådgivande kommitté, nämligen Christer Sanne, huvudtalare på Kollektivhus NU:s årsmöte.

Spara genom att dela på saker

Mitt föredrag utgick från det faktum att bostadssektorn står för en mycket stor andel av samhällets resursförbrukning och att det finns mycket att göra för att minska slöseriet med energi och andra resurser. Befintliga bostadsområden måste ställas om till en mer hållbar förvaltning och det kan endast ske i samarbete mellan bostadsföretag och boende. När människor uppträder som individer tenderar de att se sitt beteende som betydelselöst och som en uppoffring, men om människor handlar tillsammans kan insatsen få mycket större betydelse samtidigt som en omställning till

miljövänligt beteende upplevs som positivt eftersom man gör det tillsammans med andra.

Jag pekade på att svenska kollektivhus sedan 1980 ofta utformats enligt en modell där varje bostad minskats 10 procent i förhållande till normal lägenhetsyta för att kunna skapa gemensamma lokaler som matsal, lekrum, TV-rum, gästrum, bastu, verkstäder, motionsrum mm. Detta innebär en rejäl standardökning för var och en utan att det kostar mer eftersom totalytan är densamma. Denna tanke kan utvecklas vidare så att tillgången till gemensamma lokaler gör att hushållen väljer lägenheter med färre rum än de annars skulle ha gjort. I kollektivhus kan man vidare spara på resurser genom att laga mat tillsammans, genom att organisera storinköp av ekologiska livsmedel, genom att gå samman om bilpooler mm.

På Barcelonakonferensen ordnades en särskild workshop kring kollektivt boende. I den deltog 18 personer från åtta olika länder, de flesta ungdomar. Bara jag och en person till hade erfarenhet av kollektivt boende, men intresset var mycket stort hos de övriga. Jag har sänt artiklar och annat material om kollektivhusens utveckling till gruppen. En epostlista har upprättats för att fortsätta tankeutbytet. En av de aktiva deltagarna, Matthieu Lietaert från Belgien, ska följa upp gruppens arbete på Kollektivhus NU:s konferens i Stockholm i maj. Han ska då göra en filmdokumentation av vår konferens.

DICK URBAN VESTBRO

Kollektivhus NU

■ ■ ■ DET HÄR ÄR nummer 13 av »BO TILLSAMMANS« som är föreningen Kollektivhus NUs informationsblad. Vi har rullande ansvar för redaktionen. Den här gången är Dick Urban Vestbro, Stockholm och Bertil Egerö, Lund, redaktörer.

Styrelsen i Kollektivhus NU 2009

Ordförande:

Dick Urban Vestbro, Tullstugan Stockholm, 070-655 94 83, dickurba@gmail.com

Vice ordförande:

Elisabeth Olszon, Majbacken, Göteborg elisabeth.olszon@telia.com

Kassör: **John Fletcher**, Tersen Falun
Ordinarie:

Gunnel Torstensson, Trekanten Stockholm, **Eva Norrby**, Sjöfarten, Stockholm, **Karin Yttergren-Sahli**, Vildsvinet, Örebro

Suppleanter:

Elsa Grip, Slottet, Lund, **Birgitta Aulin**, Blomstret, Gävle
Adjungerade:

Ingela Blomberg, Föreningen Framtiden, Stockholm

Hans von Zeipel, Svärdet, Stockholm

Vill du prenumerera på vårt elektroniska nyhetsbrev? Skicka ett e-post till nyhetsbrev-kollektivhus-NU-subscribe@googlegroups.com Du kommer att få nyhetsbladet Bo tillsammans och annan information relaterad till kollektivhusboende.

På hemsidan www.kollektivhus.nu finns listan över kollektivhus i Sverige. Vet du något hus som inte finns med där, hör av dej till kollektivhus.nu@gmail.com

På hemsidan kan man också sätta in en bytes- eller intresseannons. Mejla till hans.vonzeipel@comhem.se

Medlemskap

Föreningar/kollektivhus betalar efter antal lägenheter, se hemsidan. Enskilda personer kan bli stödmedlemmar för 100 kr/år. Plusgirokonto 43 88 62-5. Ange vem som betalar samt e-post eller annan adress.

www.kollektivhus.nu